

Den «bipolare næringsmodellen» – kan den overleve?

Edgar Henriksen, seniorforsker

Hva mener vi med en bipolar næringsmodell?

- «Mot en ny samfunnskontrakt»
 - http://www.regjeringen.no/pages/38787624/Mot_en_ny_samfunnskontrakt260814.pdf
- Forskjellig tempo i moderniseringen av fiskerisektoren
 - Skille på kaikanten – ikke organisert for å ha en sammenhengende verdikjede.
- Fra kaikanten mot markedet
 - Del av et globalt marked med internasjonal arbeidsdeling.
 - «Verdens fremste sjømatnasjon.
 - Liberalisering og normalisering av rammevilkår
 - Unntaket er de pliktene som er utløst av trålkonsesjonene
- Fra kaikanten mot ressursen
 - Et flåten et distriktpolitisk virkemiddel
 - Beholder sentrale elementer i den gamle næringsmodellen
 - Deltakerbegrensinger
 - Sterke skranker for strukturering (størrelse og geografi)
 - Monopolist i råstoffmarkedet (fiskesalgslagsloven)
 - Et reguleringsopplegg som fremmer raskest mulig avvikling av fiske uten at det skjeles til kvalitet og eller markedskonsekvenser.

Ulike hensyn

- Sosial bærekraft: Hensynet til sysselsetting og bosetting i distriktene
- Økologisk bærekraft: Ressursforvaltning basert på vitenskapelige råd
- Økonomisk bærekraft: Økonomisk lønnsomhet innenfor «den norske modellen»

Verdivalg eller målkonflikter?

- Komplementere hensyn
 - I stor grad tilfelle mellom økologi og økonomi (i alle fall på lengre sikt)
 - Å få bukt med overbeskatning og overkapasitet trekker i samme retning
- Motstridene hensyn
 - 18. april som milepæl: Hensynet til ressurs fikk forrang foran sosiale hensyn
- Motstridende interesser
 - Verdivalg når interessene er avveid og prioritert i sosiale og legale prosesser
 - 18. april: fra verdikonflikt til verdiavklaring der ressurs-hensyn har forrang
 - Ressursrenten skal tilfalle kysten som sysselsetting
 - Målkonflikt når det ikke er enighet om hvordan interessene bør eller kan avveies eller at gamle enigheter ikke lenger oppfattes som legitime og rimelige av sentrale parter.
 - Deltakerloven og Fiskesalgslagsloven
- Liberalisering av økonomisk politikk og internasjonale avtaler (WTO, EØS)
 - Subsidier verken tillatte eller ønskelige – sosial bærekraft må finansieres av sektoren selv.

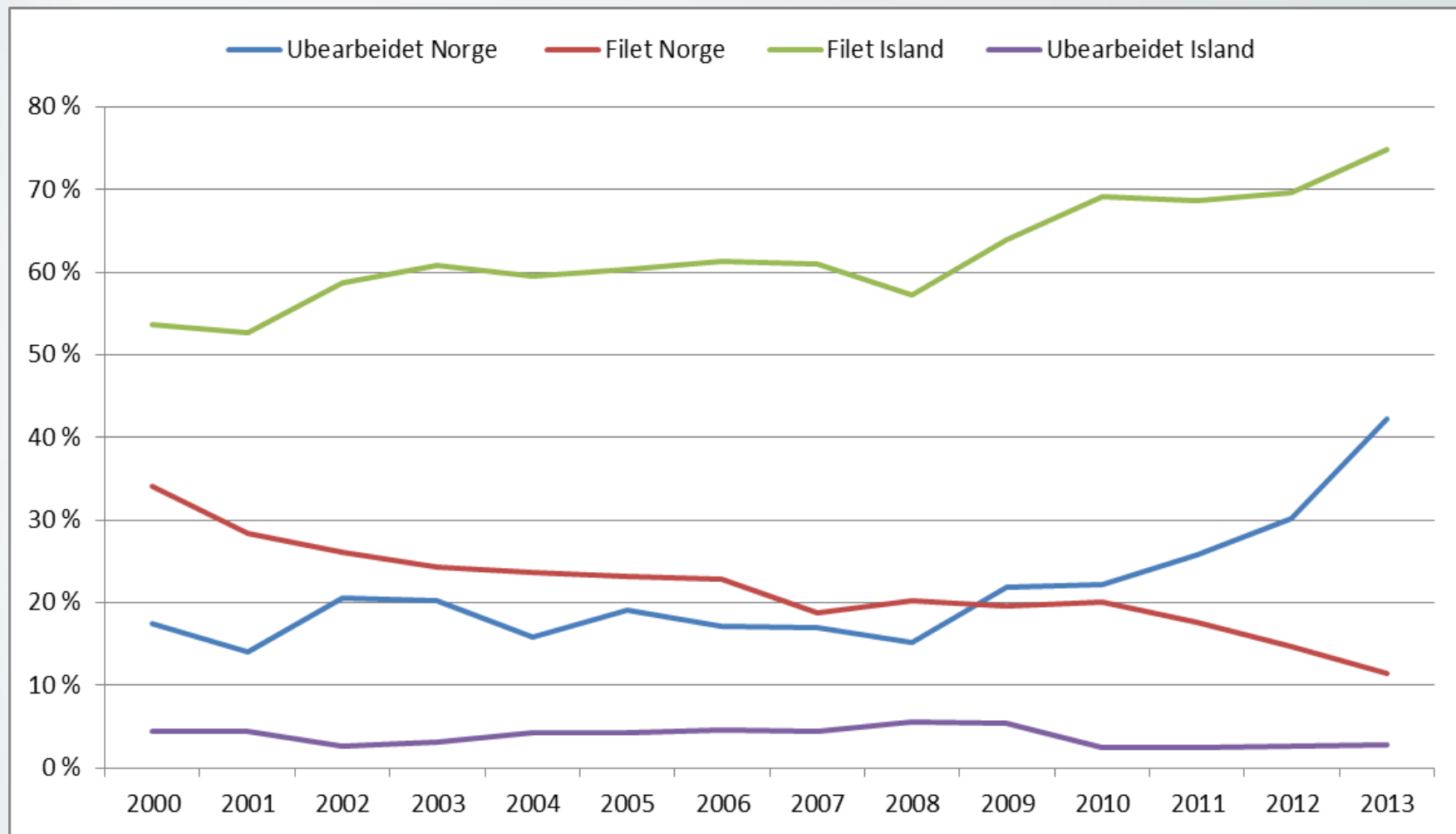
Sjømatindustriutvalget - mot en ny verdiavklaring?

- Mandatet
 - Begrunnet i Meld. St. 22 (2012–2013): «Sjømatindustrien er avhengig av lønnsomme bedrifter for å kunne sikre framtidig utvikling og vekst. Regjeringen oppnevner derfor et offentlig utvalg som skal gå gjennom sjømatindustriens rammevilkår.»
 - Med utgangspunkt i målsetningen om at Norge skal være fremste sjømatnasjon og at fiskeressursene skal anvendes på en måte som bidrar til **høyest mulig verdiskaping** gjennom hele verdikjeden, er det behov for å foreta en gjennomgang av sjømatindustriens rammevilkår.
 - Utvalget skal særlig se på forhold som er til hinder for eller kan bidra til **økt lønnsomhet og verdiskaping**. Utvalgets arbeid skal legge bærekraftig produksjon til grunn og ta utgangspunkt i markedsmessige forhold.
- Utvalgslederen, Tveterås, har dessuten offentlig lagt inn som premiss at fiskerinæringen må belage seg på å ta større ansvar for framtidig finansiering av velferdsstaten.
- Oppmerksomhet flyttes fra sosial- til økonomisk bærekraft og gjør at gamle avklaringer utfordres.

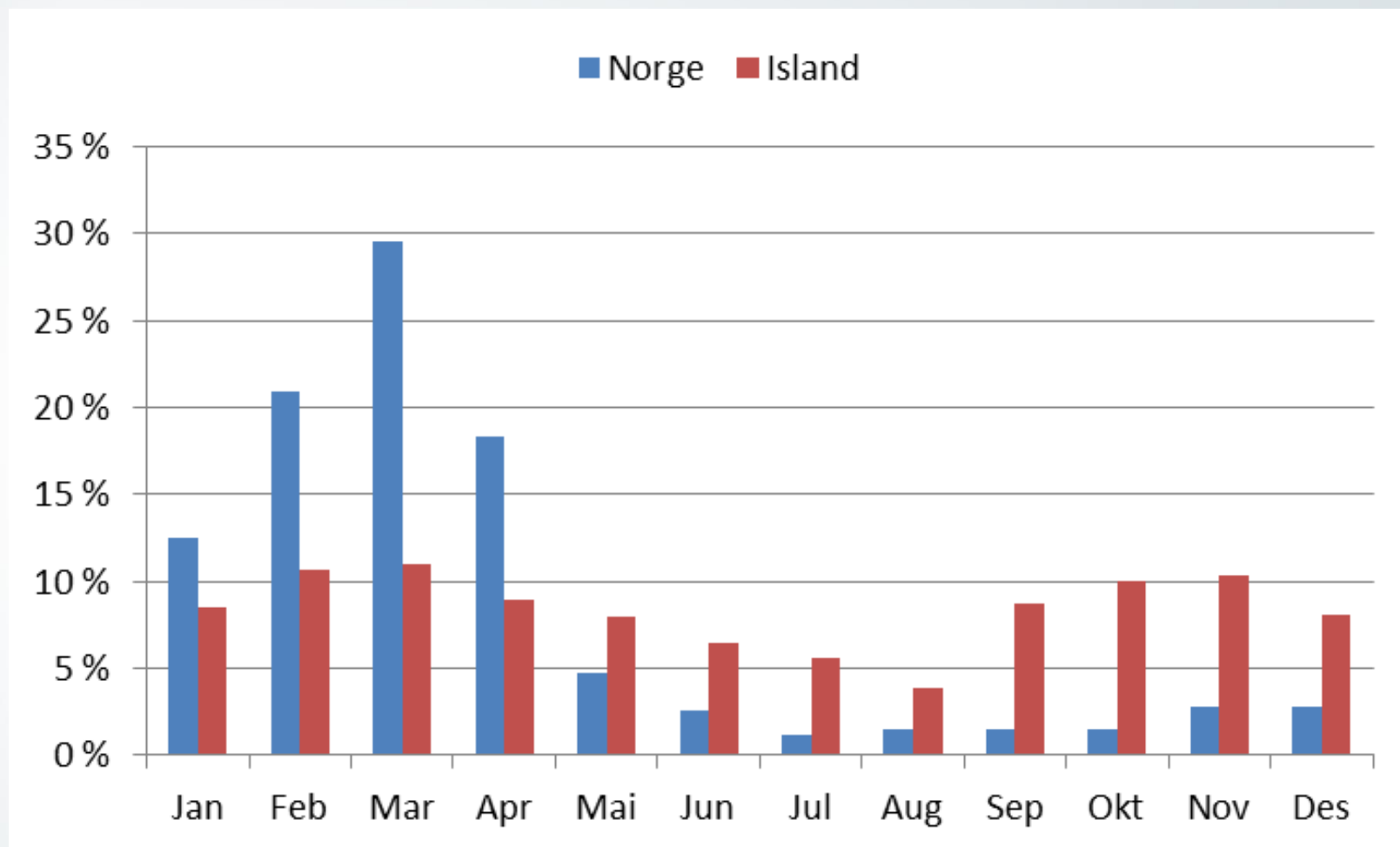
Hva skjer om verdiskapning erstatter distriktspolitikk som viktigste premiss?

- Fra kaia mot markedet blir da viktigere enn fra kaia mot ressursen.
 - (Eller i alle fall viktigere enn før)
- En fiskeripolitikk mer lik den på Island.
 - <http://torskeprogrammet.no/wp-content/uploads/2014/08/Edgar-Henriksen-Nofima-Norge-og-Island.pdf>
 - Ingen deltakerlov, men sterkt begrensede muligheter for utlendinger
 - Mesteparten av tonnasjen på Island eies av fiskeindustrien
 - ITQ med få begrensinger for omsetting
 - Deltakerloven uansett under press innenfra
 - Ingen råfisklov
 - Fiskernes interesser i industrieide fartøy sikres med auksjonspris som referanse
- Reguleringer som tar større hensyn til verdikjeden
 - Sterkere periodisering
 - Forbud mot garn?
 - Forbud mot ladning av død snurrevadfisk fra 15.3 til 1.7

Andel eksport av torsk (omregnet til rund vekt) anvendt til filet og uforedlet

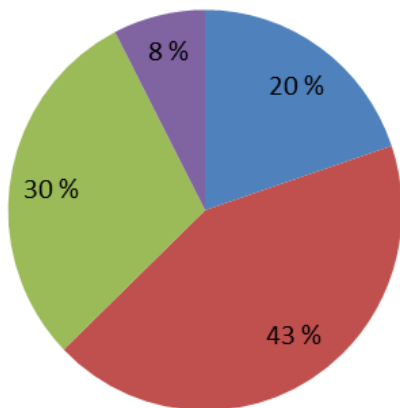
Landinger av fersk torsk i 2013

Ferske landinger av torsk fordelt på redskap

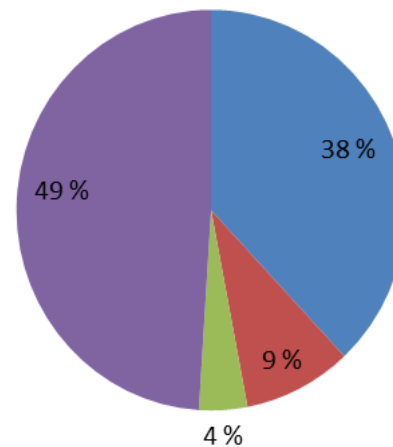
Norge

■ Krok ■ Garn ■ Snurrevad ■ Trål

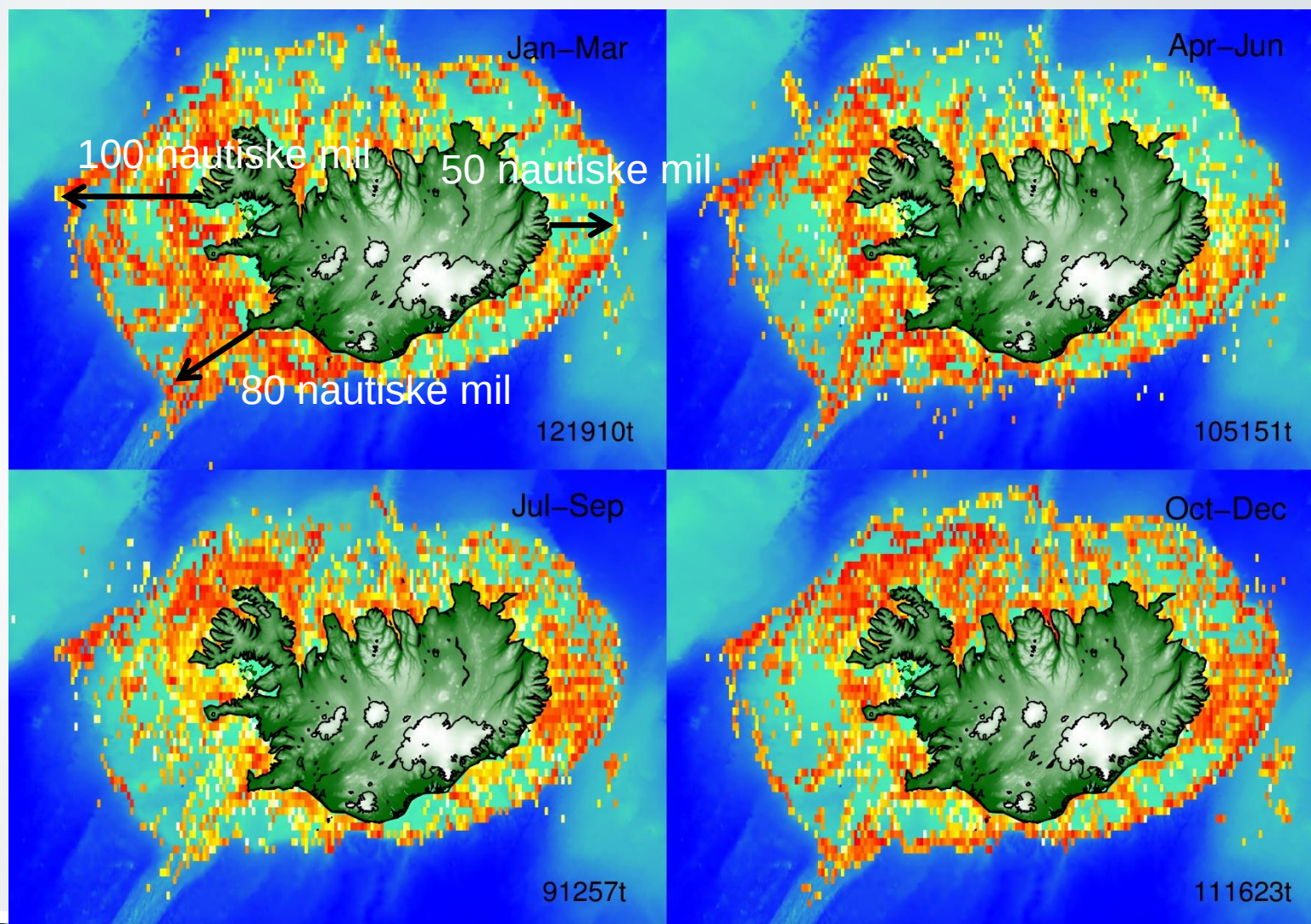

Island

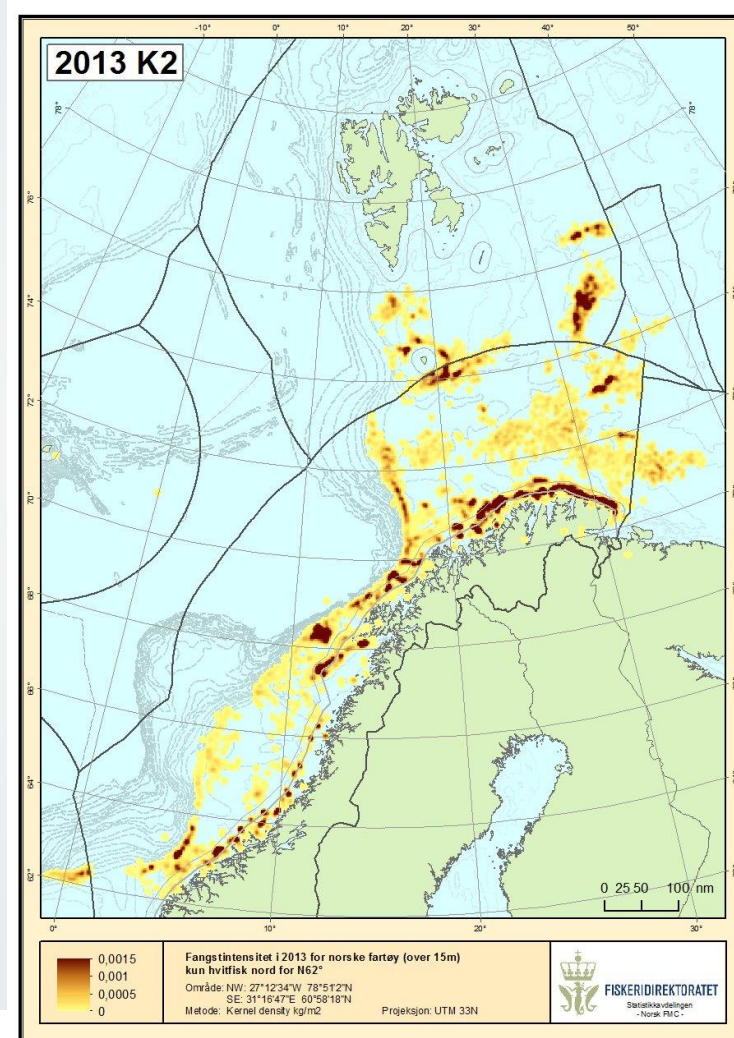
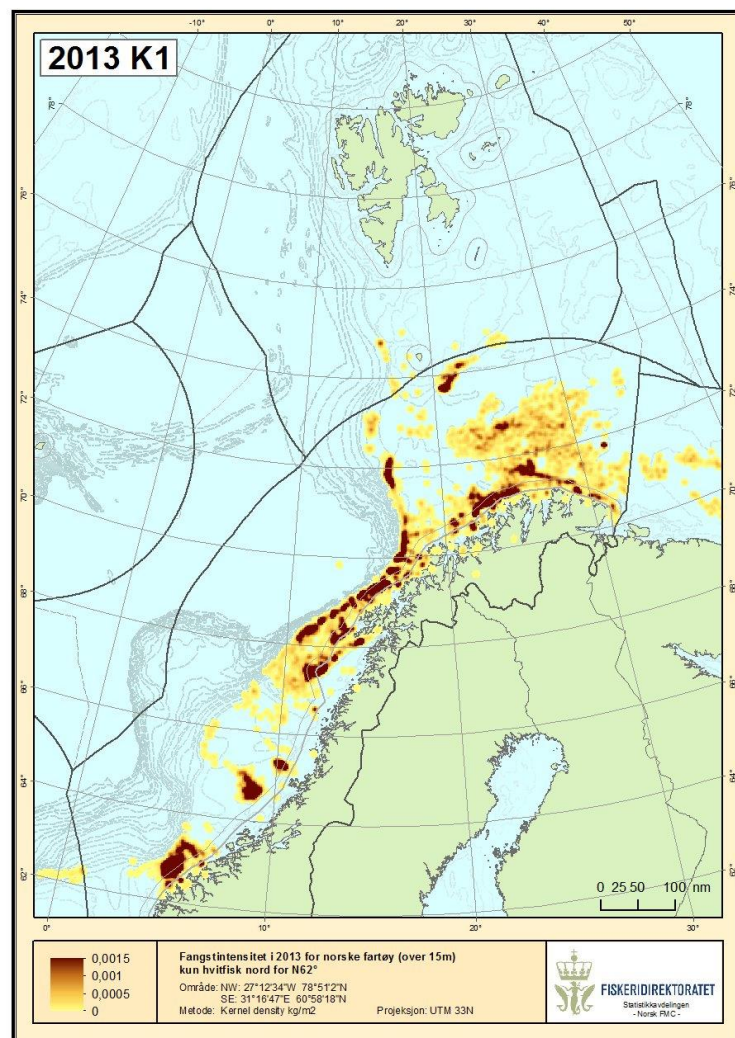
■ Krok ■ Garn ■ Snurrevad ■ Trål

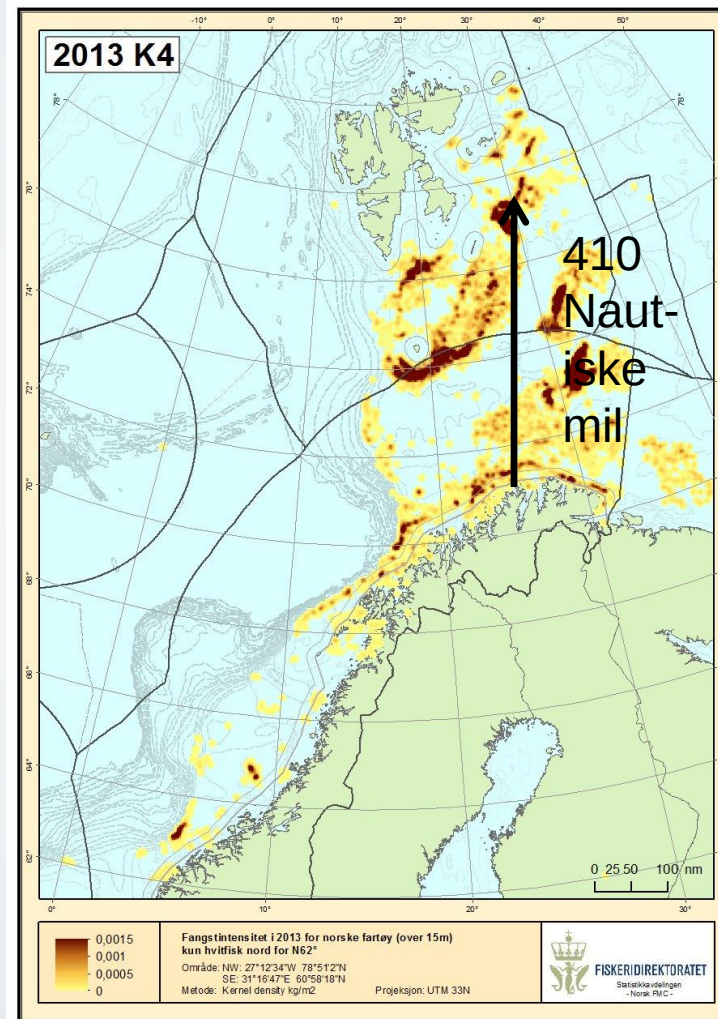
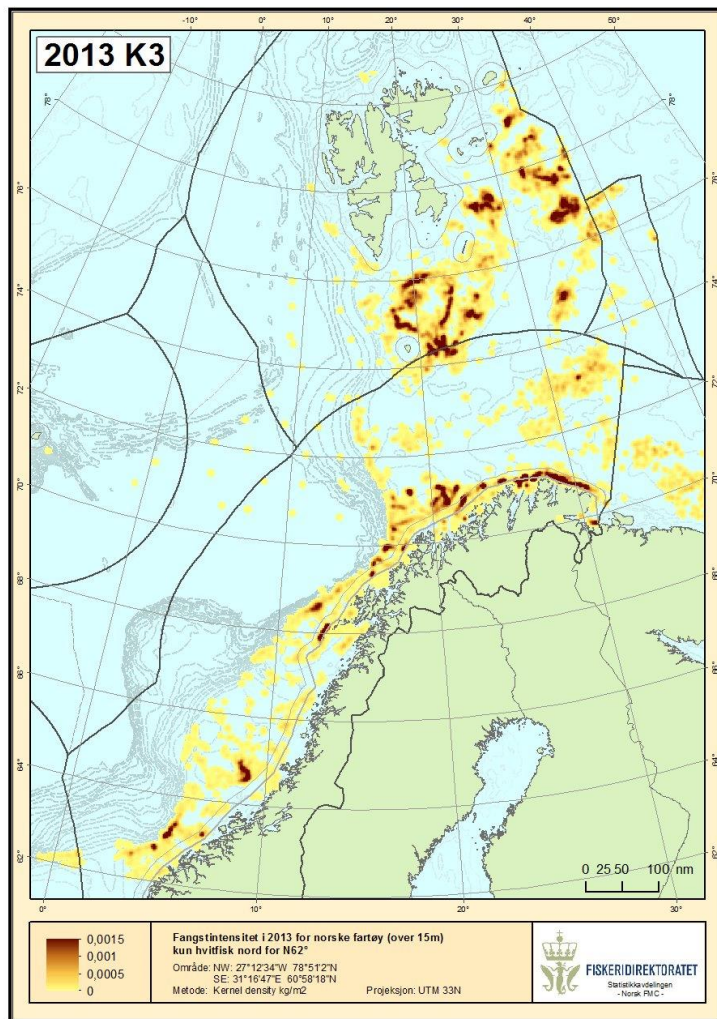
Hvitfisk Island: Fangstfelter over året

Hvitfisk Norge: Aktivitet over året- første halvår

Hvitfisk Norge: Aktivitet over året- andre halvår

Andel fiskefartøy fordelt på tonnasje grupper

